

Ս. ԳՐԱԿԱՆ

ՕՏԱՐԱԿԱՆԸ

Ն Ի Կ Ա Ղ Ե Մ Ո Ս

Ղաղարստի յարաբերմունքն քանի մը օրեր յետոյ, Նիկողեմաս, յայտնի գէմք մը Երուսաղէմի մէջ և անդամ Սենեգրիանի, Օտարականին հանդիպեցաւ զիշերով և ազնոյ լսել իր վարդապետութեանը մասին: Օտարականը համակրանքով ընդունեց իրեն կողմ Օրէնքի այս վարդապետը, որուն հոգին, հակառակ իր մէջ ծայր տուող փոթորիկին, աւելի հին կը թուէր ըլլալ քան նախամարդուն մաշկեակը:

Օրէնքը և լուսազոյն ապագայի մը յոյսը ամէն բան էին Նիկողեմասի համար: Գիտէր իր ժողովուրդին պատմութիւնը, սերտած էր Տիրոջ պատուիրանները և կը մնար խանդավառ մարգարէներու տեսիլքէն: Իրեն համար Եսայիի խօսքը, Գաւթիի երգը և Սողոմոնի իմաստութիւնը կը մնային անգերազանցելի: Իր նախահայրերու ետեւ հացը և պատրաստած գինին գերագոյն հազարդութիւնն էր անցեալին:

Տառն զգոյշ բարեկամն էր ան, գիրքերու մարդը, զիշերային աշակերտը, մէկը որ պիտի ազէր ըլլալ, բայց չհրեւիլ: Հակառակ իր հետաքրքրութեան, ազատ չէր իր հոգին անցեալի չգթաներէն:

Իբրեւ տիպար Խորաշէլացի, իր ցեղին երազներով և յայտերով կ'օրօրուէր: Մէկը որ գիտէր սպասել և յուսալ, սեւեռած իր նախուածքը ապագային:

Ոչ հասող ժամանակը, ոչ աննպաստ պայմանները, ոչ ալ իր ձեռմով մարգերը, որոնք իրեն ըսել կ'ուզէին թէ երազելու ժամանակը անցած է, չէին տկարացուցած Նիկողեմասի մէջ աննուաճելի յոյսը զաւրիքի նկատմամբ: Ան անձկութեամբ կը նայէր ապագային, որովհետեւ ներկան չէր գոհացներ զինքը: Ահա թէ ինչպէս համար ուզած էր հանդիպիլ Օտարականին զիշերով:

— Ես լսած եմ, ըսաւ Նիկողեմաս,

Հիլլէլը, Յազա Գալսնային և Գամազիէլը, ծանօթ եմ նոյնպէս Յովհաննէս Մկրտազի վարդապետութեան և Մեսիայի մասին իր ըրած յայտարարութիւններուն: Կ'ուզէի գիտնալ թէ ի՞նչ է այս նոր թագաւորութիւնը որո՞ւ մասին կը խօսիք:

— Բայց ես նոր թագաւորութեան դուռները, իր պանդուխտ գաւառներուն կտրկառւած հօր մը բազուկներուն նման, ըսաւ Օտարականը: Երկնքի արքայութիւնը ձեր մէջն է, իբրեւ կենդանի իրականութիւն մը, սակայն ան վեր է աշխարհէն, իբրեւ արեւով լեցուն աստղայ մը: Բայց հոն մանկ ուղղադր պէտք է վերստին ծնի, գործնան վերբնձիւղադ սերմին պէս, կամ նման մաթ խորհուրդին որ կը բացալուր յանկարծ:

— Ի՞նչպէս կրնայ մէկը նորէն ծնիլ, երբ ծնած է արդէն, ըսաւ Նիկողեմաս:

— Վերստին ծնիլ, կեանքին նոր խորք և իմաստ տալ է, բորձրացնելով մարդը սովորական ու ծանծաղ հասկացողութեան մեծ ու խորունկ զգացողութեան, անցեալ ու աւանդական ըմբռնումէն՝ յայտնութեան լոյսին: Վերստին ծնած կ'ըլլանք երբ կը նորագինք հինը, ինչպէս գարունը կը հասունանայ պտղաւոր ժամանակը մէջ: Այս կերպով այլեւս չենք պտականիր միայն ժամանակին ու հոգի ճակատադրին, այսինքն նախնական ստեղծող սրբութեան, «առաջին աղամին», այլև «երկրորդ աղամին», որ տէրն է այս նոր թագաւորութեան: Մարդիկ կը ծնին այն օրը, երբ կը հազարդուին անհունին հետ: Երանի՜ անոնց, որոնք աւնեցած են օրը՝ երբ երկինքը ինքնաբերաբար բացուած է անոնց հոգիին մէջ և գլխուն վերև: Այդ վայրկեանէն կը սկսի էակի մը հազկան անձնաւորութիւնը: Սակայն մենք յաճախ կը նմանինք աւանդութեան կոյրերուն, Տաճարի աստիճաններուն վրայ նստած, որոնք Առաստծոյ անցնելէն և սրբառանին պղնձեայ դուռներուն դոցուելէն վերջ միայն ազնոյն լսել իր ձայնը:

— Երկնքի թագաւորութիւնը ձեր մէջն է, որովհետեւ ձեզմով կը սկսի շահեկան է, վասնզի անոր կապուած է մեր ճակատագիրը: Սակայն ով որ հոն մանկ կ'ուզէ, պէտք է հոգիով վերստին ծնի:

Հին Ռուսիայի օրէնագիրներն ու մարդարէշները տեսան իրենց ստեղծողները միայն, որովհետեւ իրենց կանակներով գիւմարեցին արդարութեան Արեւակը, առանց իրենց աշխարհը նայել կարենալու Անոր։ Ան որ եկած է և ձեր մէջը կը բնակի, ճառագայթն է արեւին և բոցը ճշմարտութեան։

— Մեր այս աշխարհը հայելին է յաւերանականութեան, ինչպէս լիճը երկրն քինւոյն։ Եթէ կարենայիք ձեր փաքը սահմաններէն դուրս նայել, պիտի տեսնէիք ձեր Երկնաւոր Հայրը որ կը քալէ ամպերու մէջէն, երկարած իր ամենագործողութիւնը կոյծողին։ Պիտի տեսնէիք իր առաջ և կենսատու ժպիտը՝ չաշփոյռ մը նման փռուած ծաղիկներու և ջուրերու սրտին, արեւով քողարկուած։ Այդ հոգեականութիւնը կ'ունենան անոնք միայն, որոնք գիտեն նստիլ բարձունքներուն վրայ, ուր հագին կը նստած նիւթը, անոր մէջէն իսկ տեսնելու թէ ամէն արարք և խորհուրդ արեւելիքի մէջ կապուած է անվրէպ՝ մեծ ու անմահ արժէքի մը։ Պէտք է բոց պահել հագին մէջ տեսանելիէն անտեսանելին ամենու ճամբաները։

— Կը նայիք ու չէք տեսներ, մտիկ կ'ընէք և չէք լսեր։ Պէտք է նստալէք ձեր միաքն ու հագին, այն տան ձեր աշխարհը չեն արդիւնիր ատրիներու քողով, և դուք կը տեսնէք իրերը այնպէս՝ ինչպէս տեսաւ առաջին մարդը երբ աշխարհը եկաւ։

— Իրական կոյրերը անոնք են, որոնք միայն աշխարհով կը տեսնեն, և խուլերը անոնք՝ որոնք միայն ականջներով կը լսեն։ Պարպեցէք ձեր ականջները հնաժողովեան ձայներէն և բացէք ձեր սիրտերը օրերու խոստումին, և դուք կ'ընաք զգալ ասնածայները հրեշտակներուն՝ որոնք կը քալեն ամէն օր Յուդայի լեռներէն։

— Ստուգիւ գեղեցիկ է տեսնելի աշխարհը, բայց գերիվիւր է երկնքի թագաւորութիւնը, որուն իշխանն ու պատգամաւորն եմ ես։ Աշխարհ մը անպատմելի, կախաւոր անհունի չրթներէն, առանց մեղքի և սուտի, իբրեւ երազ սղիտակ և մարմին ճշմարտութեան, կայսրին ան-

վերջ և թրթռուն, որ գիտէ ամէն օր տեւի ըրեւելանալ Աստուծոյ անհուն ծագին մէջ։ Սրբազան մայրը մեր իրկերուն, երազներուն, բարբայն գեղեցիկ բաներուն, որոնք այս աշխարհի վրայ տակաւին չեն կրնար չնշել ու ապրիլ, որուն բնակիչները կնամքին չեն նայիր իրենց սեփական աշխարհով այլ Աստուծոյ լուսնովը։

Նիկողիմոս կը լսէր այս բարբայն, նման մարդու մը՝ որ ինքզինքը տեսիլքի մէջ կը դրայ, գիտնալով հանգերձ թէ արթուն է։ Չէր յիշեր թէ երբէն ի վեր հան էր, բայց կը դգար թէ ուրիշ աշխարհ մը կը բացուէր իր գլխուն վրեւ, ատրեւի՝ ցարդ իր երեւակայածէն։ Ու կը մտածէր ինքն իրեն. «Եթէ թէ երիտասարդ ըլլայի և դուրս այն ընկերութենէն որ այժմ գիտի մէջ առած կը տանի, նման ջուրի հակայ ուղիներուն, որոնց հասանքին գէմ դժուար է թիափարիլ։

«Օտարականը թշնամի չ'երևիր ոչ մէկ անհատի և ցեղի, կը մտածէր Նիկողիմոս. ժամանակ ան կը նայի արեւոյններուն և հոգաւորներուն հաւատարմութեամբ, նման հօր մը՝ որ կը գիտէ խաղալիքներով զբօսնալ իր մեծ ու պղտիկ գաւակները, որոնք կը ճգնին իրարու ձեռքէ խլիւղ տմեկամեծը։ Անոր հագին մէջ կայ մարդոց շարտաշարած բարբայնութիւնները և իր աշխարհն իսրը՝ չթափուած արցունքները»։

Մաթ էր արգէն երբ Նիկողիմոս հրաժեշտ առաւ Օտարականէն։ Անիկա կը քալէր գիշերուն մէջ նման մարդու մը՝ որ կ'ուզէ արթննալ իր երազէն ու չի կրնար։

Բ.

Օտարականին չաւրջ շտապող հետաքրքրութիւնը տակաւ թոյնի կը վերածուէր Փարիսեցիներու և Գալիլէներու հագին մէջ։ Աչակը վերջանալու մօտ էր և Օտարականը կը պատրաստուէր իր աշակերաններուն և հետեւորդներուն հետ միասին Գալիլիա վերադառնալ։

Երեսուորդէն Գալիլիա տանող ճամբան կ'անցնէր Սիւքեմի հովիտէն, Էբան և Գարիզիմ լեռներու միջև տարածուած։ Հրեաները կը խաւսափէին այս ճամբայէն

և կը նախընտրէին Պիրէայի վրայէն ընել հրկար շրջան մը, Սամարացիներուն չհանդիպելու համար: Մոսկովայի հրահանգներուն արգելաւած էր այս հերձուածին հետ յարաբերիլ, որովհետեւ ըստ այս վերջիններուն, անոնց հացն ու խոզի միսը միեւնոյն էին: Օտարականը հեռու էր այս կարգի նախապաշարումներէ:

Երբ Օտարականն ու իր հետևորդները Սիւքեմի հովիտը մտան, արդէն կէսօր էր: Հեռուէն կ'երևէին Սամարիոյ լեռները, իսկ անոնց կողքերուն՝ մակաղած ոչխարներու հօտերը թռչկոյն վրայ ցանցնուած գորշ կէտերու կը նմանէին: Անոնք բուրբը յոգնած, նստան քաղաքէն բաւական հեռու եղող ջրհորին եզերքը, որ հրէից նահապետներէն Յակոբի անունը կը կրէր: Քիչ յետոյ աշակերտները դէպի հեռուոր գիւղերը գացին, օրուան անհրաժեշտ պարէնը հայթայթելու:

Օտարականը առանձին էր ջրհորին եզերքը: Աւելի դիւրին է, կը մտածէր ան, քարին տակ թաքած ջուրին ձայները բղխեցնել, քան ոսկորներու ներքեւ եղող արեան ձայները լսելի ընել: Ու կը նայէր ջրհորին, յաւերժական այդ բարիքին, որ սերունդներու պապակն էր մեղմեր իր արբուն ջուրերովը:

Իր մաքէն կ'անցնէին Մովսէս, որ գաւազանի մէկ հարուածով ժառէն ջուր էր բղխեցուցած: Ամպերու մէջ սաւառնող եղիւն, իր ոսկի կառքով, ինչպէս նաև հրեղէն մարգարէն որ ջուրով կը մկրտէր իրեն եկողները, որուն գերեզմանը սակայն արեան հոր մը պիտի մնար գալիք սերունդներուն դիմաց: Յիշատակներ, յիշատակներ... մեռելները կարգով կ'արթննային իր մաքին մէջ, չարչարուած և այլամերժ հոգերով խափանուած, որոնց վերջիշուքը Օտարականին մէջ կ'արթնցնէր անձկագին խռովքը անցնող ժամանակին:

Երբ Օտարականը այս մտածումներուն հետ էր, Սիւքեմէն կին մը եկաւ հորէն ջուր առնելու: Օտարականը կնոջմէն ջուր ուզեց: Կինը զարմացաւ որ հրեայ մը Սամարացիէն ջուր կրնայ ուզել, ապա աւելցուց, իր մտածումը ամբողջացնելու զգացումով. «Մենք դիմացի լերան վրայ

կ'երկրպագենք Աստուծոյ, իսկ դուք հրեաներդ կ'ըսէք թէ միայն Երուսաղէմի մէջ պէտք է երկրպագել Տիրոջ»: Օտարականը նայեցաւ կնոջ, որուն աչքերուն մէջ չգոհացուած ըղձախփներ կային, ըսաւ. «Օր պիտի գայ որ մարդերը ոչ երուսաղէմի մէջ և ոչ ալ դիմացի լերան վրայ պիտի երկրպագեն Աստուծոյ, այլ ամէն տեղ, որովհետեւ Աստուծոյ ոյժին և ճշմարտութեան առջև սարսուղին կեցող մեր հոգին կը նմանի տաւիղի մը, կախուած երկնքի և երկրի միջև, որ կը ննչէ Գերազոյնի հպումներուն ներքեւ: Մէսն ու տեղը կը պայմանաւորեն միայն յարմարութիւնները մեր անձին: ԶԱստուած զգացող հոգին նման է ծովափի ստրէին, որ իր մէջ ունի մրմունջները ալիքներուն և յաւերժական երազը աւազին:

«Աստուծոյ շունչով լեցուած սիրտը թէ՛ սաղմոս է և թէ՛ քնար, որ դիտէ արտայայտել իր իղձերն ու զգացումները, ինչպէս վարդը կ'արտաբերէ իր հոտը, աստղը կ'արձակէ իր ճառագայթը և մեղուն կը շինէ իր մեղրը: Մեր հոգիները, զերծ տեղէն ու ժամանակէն, կրնան ննչել բնութեան վեհազայրին բոլոր մասերուն վրայ, անզուսպ համերգի մը պէս, զոր ոչ մէկ բան կրնայ քնացնել:

«Աղօթքը անհրաժեշտօրէն կապուած չէ քարէ պատերուն: Հովիւը կ'աղօթէ բաց երկնքին դիմաց, ձկնորսը իր նաւակին մէջ, փոթորիկի ընթացքին, և ճամբորդը լուսնի լոյսին տակ: Զկայ աւելի մեծ տաճար քան բնութիւնը, երկնքի աստղադարձ կամարով խորացած, որովհետեւ երկինքն է որ կը պատմէ Արարչին փառքը և երկիրը կ'ունկնդրէ զայն: Երկնաւոր Հայրը մեր հոգիներուն ձայնն է որ կ'ուզէ լսել, այն տաք ու թրթռուն ձայնը՝ որ բեռնաւարուած չէ աւելորդ արանքութիւններով, ու կը բղխի մեր սրտէն և կ'երթայ Աստուծոյ սրտին և կը վերադառնայ մեզի օրհնութեամբ: Աստուած գերազոյն Հոգին է, և մարդիկ հոգիով և ճշմարտութեամբ պարտին երկրպագել Անոր:

«Մարդիկ ամէն տեղ կը ստեղծեն իրենց աստուածը, համաձայն իրենց սրտի և մաքի բերումներուն: Դիմացի սարին

վրայ կհցած ձեր կառքերը, անոնք կսչառին Սոֆյա, Ներգալ, Ասխար, Թաթրակ կամ Ասրամելիք, իրենց անգլթաթեմա կը խորեն ձեր խիղճերը, առանց զանոնք մտքերի կարենալու, որովհետեւ անոնք կրողներ են մեռած անցեալին: Հագիւմ ձերացածներ միայն իրենց հոգի կը նային, և սպասած ու ճամբու եղբայր մնացողները կ'ողկեկոչեն անցեալը: Մեր երազներու սեւեռակէտը ապագան է, որուն դրան վրայ կհցած է երկնաւոր Հայրը:

Յետոյ զարձաւ և ըսաւ կնոջ. «Դուն քիչ առաջ ինծի աւելի այս ջրօրի ջուրէն, բայց ես քեզի պիտի տամ կենդանի ջուրը, զոր Սիւքիմ չունի: Կեանքի ծառա յաղեցնող ջուրը, որ չէ այն զուարթածողիկ արեցեալիւնն ու երազը կործառեալ գիշերներուն, որոնց ստուերին փոթթուած մարդիկ ինքզինքնին բաւարարուած կ'ուզեն զգալ: Աէրը զոր ես կը բերեմ աշխարհին, լի է փառքով և երջանեկութեամբ: Սիրել կը նշանակէ տալ իր ամբողջը: Մեր սիրտը այն տանն միայն կը խաղաղի, կը թարմանայ ու կը բերկրի, երբ այս ջուրի դռնին պէս կը պարպուի, յաղեցնելու կարիքը առողին ու առնողին հաւասարապէս: Եւ այնպէս անոնք որ կրնան ուրիշներուն տալ այս նիւթական ջուրէն, փոխարէն պիտի ստանան աղբիւր մը ամբողջ՝ որ իրենց պիտի բաշխէ գինովութիւնը հոգիին, աւելի հոգի քան բոլոր գինիները աշխարհին:

«Ուրախ չէ այնքան ծառին պտուղ վայելողը, որքան ծառը, որ իր ամբողջ պտուղները տալէ յետոյ, յաջորդ գարնան նորէն կը ծաղկի, լիցան ժպիտով և տպագայի յայտով: Կեանքը կուտայ, սէրը կը բաշխէ, մահը միայն կ'առնէ: Ով որ առնել կը սիրէ, կը ծանրացնէ իր բեռը և կը շառացնէ իր պարտքը այս ապերախտ ու անդուծ աշխարհէն»:

Կինը անշարժ ու վայրահալ կ'աւնկրնդէր: Իր հրկայն յօնքերը քաղցր չափ մը կը տարածէին աշտերուն վրայ: Ան կը նմանէր աղջնակի մը որ կ'հրազէ, գետակի ափին նստած: «Դուն մարգարէ մը կը թուիս ըլլալ, ո՛վ անձանթ, և քու խօսքերուդ հայելիին մէջ գալիք դարերը կ'երևին, նման Գարիգին լերան

չգթային, երբ արեւ կ'սկսէ զօծէ անոր կատարները»:

— Եթէ քու աչքերդ կ'արենային տեսնել իրերը իրենց բովանդակ խորհուրդին մէջ, ըսաւ Օտարականը, ես քեզի պիտի երեւէի իբրեւ բացակէդ նոր մարմնի մը որ կը վառի առանց սպասելու: Փախիւր այն հինգ դէպքէն, որոնք քակդ եղան ու կը մնան: Ես հկած եմ որոնելու մոլորած աշխարհները և իմ սիրտս կը տոչորի գլթութեան հաւատով:

Այդ միջոցին աշտերանները վերագարձան և զարմանքով նկատեցին իրենց Վարդապետը: Սամարացի կնոջ հետ խօսքի նստած: Օտարականը գուշակեց անոնց մտածումը և ըսաւ բարձր ձայնով. «Մենք բոլորս եղբայրներ ենք և զաւակները նայն Հօրը: Պատուարները որոնք մեզ իրարմէ կը բաժնեն, արուեստական են և վաղանցեակ, նման մեր մարմինները ծակող զգեստին, հիննալու և նետուելու անձամուտած: Մեր ընկերը, դրացին և օտարական նկատուածը ուրիշ մէկը չէ, բայց մեր լաւագոյն մասը ուրիշ մարմնի մէջ դրուած»:

Երբ Օտարականը դադարեցաւ խօսելէ, Սամարուհին մօտեցաւ իրեն և խնդրեց որ իրենց քաղաքը հանդիպի: «Ես արդէն իսկ ձեր մէջն եմ: Ով որ գիտ իր հետ ունի, ես իր մէջ կը բնակիմ, և ան կրնայ իմ սէրս տանիլ իրեններուն»: Յետոյ նայեցաւ Սամարուհին իր աչքերու բովանդակ քաղցրութեամբ, և ըսաւ անոր. «Դուն բազմաթիւ սիրողներ ունիս, որոնցմէ հինգը ծանօթ են արդէն: Սակայն վստահ եղիւր թէ անոնք բոլորը սիրած են ինքզինքնին միայն քու մերձաւորութեանդ մէջ: Ուրիշներ կը տեսնեն քու գեղեցեկութիւնդ լակ, որ պիտի թառամի տարիներու ընթացքին: Սակայն ես քու մէջդ կը նշմարեմ գեղեցեկութիւն մը՝ որ անթառամ պիտի մնայ յաւէտ և որ քու աշունիդ մէջ պիտի չփայնայ ինքզինքը հայելիին մէջ դիտելէ»:

Յետոյ դառնալով իր աշտերաններուն, ըսաւ. «Սամարիայէն, Սիդոնէն և Տիւրոսէն պիտի գան հաւատաւորներ լիցնելու թագաւորութիւնը, որ բոլորին կը պատկանի: Մենք իրարմէ կը տարբերինք

ԿՐՕՆԵԿԱՆ

ԻՆՉ ԷՐ ԱՅՆ ՇԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ ՈՐՄԷ ՊՕՂՈՍ ԱՌԱՔԵԱԼ ԿԵ ՏԱՌԱՊԷՐ

«Տուա ինձ խալթ մարմնոյ
(Բ. ԿՈՐՆԹ. ԺԲ. 7)»:

Նախ մի քանի խոսք իր կեանքի անցուղարձերուն ու գործունէութեան շուրջ: Պօղոս առաքեալ Յիսուսի 12 աշակերտներէն չէր, յետոյ աւելցած էր անոնց վրայ: Այս պատճառաւ անիկա կը կոչուի տասներեքերորդ առաքեալ: Թէև յետոյ աւելցած է, բայց 12 առաքեալներէն չառաւելի աչքառու ու մեծ գործ տեսած է Քրիստոսի նորահաստատ Եկեղեցիի սլոյծաւորութեան և յատկապէս ինչպստ:

Ի՞նչ ըրած է: Նոր Կտակարանի 27 գիրքերէն 14ը, այսինքն կէսէն աւելին, ինքը գրած է: Եկեղեցիներ հիմնած է ամէն տեղ, մանաւանդ հեթանոս երկրներու, յունահռոմէական աշխարհի ծանօթ կեդրոններուն մէջ, ու մինչև անգամ Եւրոպայի հողամասին վրայ: Որով Քրիստոնէութիւնը Մովսիսական կրօնքէն բոլորովին անջատ՝ համամարդկային ու զուտ հոգևոր կրօնք մը դարձուցած է: Քրիստոնէութեան

աստուածաբանութիւնը կազմակերպած է, Քրիստոնէութիւնը ուսումնասիրելու և անոր աստուածաբանութիւնը սորվելու համար իր գրութիւնները ուսումնասիրել անհրաժեշտ է, ինչպէս կ'ընեն Ս. Գրոց ուսանողները զպրեկանքերու և աստուածաբանական դպրոցներու մէջ:

Երուսաղէմէն ետքը Սիւրիոյ Անտիոք^(*) քաղաքը Քրիստոնէութեան կարևոր կեդրոններէն մին էր, միանգամայն կեդրոն էր նաև աւետարանչական գործի: Պօղոս առաքեալ այս Անտիոքի եկեղեցիին մէջ կը գործէր: Այս քաղաքէն ճամբայ ելլելով ան կատարեց իր պատմական ու աւետարանչական երեք մեծ ուղևորութիւնները: Այդ ուղևորութիւններուն առթիւ երբեմն կը ոտխալէր քաղաքի ճամբորդի, բայց երբեք չէր յուսահատեր. քանզի աչքին առջև մեծ նպատակ մը ու բարձր հետանկար մը կար, և զիւրի թէ որով կը հաւատար և ինչով կ'ընէր այդ զոհողութիւնները:

Պօղոս առաքեալ աւետարանչական ճամբորդութեան ընթացքին երբ դրամի պէտք ունենար տեղ մը կը կենար ու կը գործէր. ինքը արհեստով վրանագործ էր (Գործք, ԺԷ. 3) և անկէ շահած գրամով թէ՛ իր և թէ՛ իր ճամբու ընկերներուն ծախքերը կը հոգար (Գործք, Ի. 33-34), ու այսպիսի դժուարութիւններու տակաւով, սահմանազանց զոհողութիւններով և անվերապահ նուիրումով յառաջ կը տանէր Աստուծոյ Թագաւորութեան սուրբ գործը: Վանդի քրիստոնէութեան մեծ առաքելը, բաղին բուն առումով, մարմնացումն էր համակ զոհողութեան ու նուիրումի. ինչպէս նաև անձնուրացութեան, որոնք ճշմարիտ հաւատացեալի մը էական յատկանիւններն են:

Հրեաները իրենց մանչ գաւազներուն

մեր մարմիններով միայն, բայց կը նայնանանք նոյն արիւնսով, իրեւ սրդիներ երկնաւոր Հօրը: Օրուան զեղեցկութիւնը միայն մեզի չի պատկանիր այլ բոլորին:

Յետոյ դարձաւ կնոջ և ըսաւ. «Այսօր դուն քեզի հետ կը տանիս կենդանի ջուրը, անով կենդանացնելու Սիւքեմի չորցած հոգին»:

Կինը կաւար ու կը նայէր Օտարականին: Իր չրթները կը մրմնջէին կարճաւ, թէ ինք պատրաստ էր մինչև աշխարհի ծայրը իրեն հետեւելու, սրովհետեւ տն-ծանօթ մասնակր իր հոգիին վրայ կը հընչեցնէին նոր նուագ մը, իրեն ծանօթ բայց մոռցուած երգի մը նման:

Ե.

(Շարունակի՛ 5)

(*) Անտիոք անունը կրող երկու քաղաքներ կային Պօղոս առաքեալի օրով: Անոնցմէ մէկն էր Սիւրիոյ Անտիոքը՝ ուր Յիսուսի հետեւողներ Քրիստոնեայի կոչուեցան առաջին անգամ (Գործք, ԺԱ. 26): Իսկ միւսն էր Փոքր Ասիոյ Պիսիդիոյ նահանգին մայրաքաղաքը՝ ուր Պօղոս առաքեալ իր առաջին աւետարանչական ճամբորդութեան առեւ Քրիստոսի Աւետարանը քարոզեց տեղացի Ժողովուրդներուն, թէ՛ հրեաներուն և թէ՛ հեթանոսներուն (Գործք, ԺԳ. 16-52): Այս վերջինը Սիւրիոյ Անտիոքէն զանազանելու համար կը կոչէին Պիսիդիոյ Անտիոք (Գործք, ԺԳ. 14):